

آرامی‌ها

و نقش آن‌ها در خاور نزدیک

کتابخانه
نشر نگاه معاصر

زهرا میراشه - مسعود داودی

آرامی‌ها و نقش آنها در خاور نزدیک

زهرا میراشه

هیأت علمی گروه باستان‌شناسی

دانشگاه آزاد دزفول

مسعود داودی

دانش‌آموخته باستان‌شناسی

نگارخانه

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر هنری: باسم الرسام

حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی هُما (امید سیدکاظمی)

لیتوگرافی: نوید

چاپ و صحافی: نادر

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۵۰

قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۸۹-۷۳-۶

نشانی: تهران - مینی سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۳۸ - واحد ۲ شرقی

تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ / پست الکترونیک: negahe.moaser94@gmail.com

تقدیم به

فرزندان صبور و مهربانان

بهار و دانیال عزیز

فهرست

□ مقدمه ۱۳

فصل اول

۱۵ شناخت آرامی‌ها
۱۷ گسترش آرامی‌ها
۱۹ اجتماعات آرامی در شرق بین‌النهرین
۲۲ اجتماعات آرامی در فرات میانی

فصل دوم

۲۵ آرامی‌های نئیری
۲۸ از رودخانه خابور تا انحنای فرات
۳۰ غوزان و آزالو (بیت بخییانی)
۳۱ لعز کبارا
۳۲ آزالو
۳۴ حرّان

فصل سوم

۳۷ وضعیت جغرافیایی فرات میانی
۳۸ سنت بابلی - رسوم آرامی
۳۹ از حملات آشوری تا حکومت شبه‌مختاری

- ۴۱..... تهدیدات قبایل طغیانگر.....
- ۴۳..... گسترش آرامی‌ها در غرب سوریه.....
- ۴۴..... فرهنگ‌های بزرگ از آمانوس تا رود العاصی.....

فصل چهارم

- ۴۷..... ظهور اولیه آرامی‌ها در شمال غرب خاورمیانه.....
- ۴۸..... بیت آدینی و ائتلاف ناپایدار قدیم.....
- ۴۹..... مشکل مسواری (تل برسیب).....
- ۵۰..... جغرافیای تاریخی بیت.....
- ۵۲..... بیت آدینی در امپراتوری آشوری.....
- ۵۲..... کار- شلمانزر.....
- ۵۳..... حداتو.....
- ۵۴..... جغرافیای تاریخی سمعال.....
- ۵۴..... زنجیرلی و مناطق مجاور آن.....
- ۵۵..... جغرافیای تاریخی بیت کباری.....
- ۵۶..... کولاموا.....

فصل پنجم

- ۵۹..... بیت اگوسی یا مملکت آرپد.....
- ۵۹..... گوس و یاحان.....
- ۶۰..... سرزمین آرامی بن گوس.....
- ۶۱..... آترشومکی و سرزمین آرپد.....
- ۶۲..... آرپد.....
- ۶۴..... سلطه بر باتینا.....
- ۶۵..... اشتیاق آترشومکی به توسعه طلبی.....
- ۶۶..... ائتلاف بزرگ بر ضد زگور.....
- ۶۶..... متی - ایل و پایان مملکت آرپد.....
- ۶۷..... ائتلاف سردور دوم.....
- ۶۸..... پیروزی آشور و پاک‌سازی آرپد.....

فصل هشتم

۷۱ لُغش در دوران حکومت آشورناصریال دوم و شلمانزر سوم.
۷۳ تل اُفیس و کاوش های باستان شناسی در لُغش.
۷۴ حکمرانی زُگور.
۷۵ واکنش سرزمین های مجاور به زُگور.
۷۶ ائتلاف ضد زُگور.
۷۷ نجات حزرک.
۷۸ حماه - لُغش بعد از جنگ حزرک.
۷۹ مملکت آرامی نشین حماه.
۸۱ حماه بعد از زُگور.

فصل هفتم

۸۵ دمشق.
۸۵ دولت های آرامی جنوبی، قبل از نابودی دمشق.
۸۷ وضعیت جغرافیای دمشق.
۸۸ حوران.
۸۸ جشور و معکه.
۸۹ فلسطین.
۸۹ تاریخ سیاسی دمشق.
۹۰ هدد عزز و اتحاد دوازده گانه.
۹۱ جایگاه دولت شهرهای ساحلی.
۹۱ دمشق و اعراب.
۹۲ درگیری های متعدد و انحلال پیمان.
۹۳ فرمانروایی حزائیل.
۹۶ توسعه و گسترش آرامی ها به سمت جنوب.
۹۷ حزائیل و مقام خدایی.
۹۸ فرمانروایی برهدد.
۱۰۰ معاهده و جنگ سوریه - افرائیمیه.
۱۰۱ زوایای پنهان تاریخ و سکوت الواح.

فصل هشتم

۱۰۵	جامعه‌شناسی آرامی‌ها
۱۰۷	موجودیت قبیله‌ای
۱۰۷	رؤسا
۱۰۸	دولت شهرها
۱۰۹	نشانه‌های بیداری قومی - نژادی
۱۱۰	پادشاهی در نزد آرامی‌ها
۱۱۱	ستایش شاه در هنر
۱۱۲	شاه در متون
۱۱۲	شاه و خدایان
۱۱۴	انتظارات شاهان آرامی از خدایان
۱۱۴	مسئولیت‌های اجتماعی - اقتصادی شاه
۱۱۵	شاهان تابع آشور
۱۱۵	رویه بر-رکیب
۱۱۷	مراسم تدفین شاه: نمونه مورد زنجیر

فصل نهم

۱۲۱	روابط اجتماعی
۱۲۲	نقش فرماندهان بزرگ در حکومت
۱۲۳	فرستادگان شاه
۱۲۳	ادارات و مراکز تابعه
۱۲۴	دستگاه قضایی
۱۲۶	طبقات اجتماعی
۱۲۶	ملاکان بزرگ
۱۲۷	کشاورزان و کارگران
۱۲۷	بردگان بدون حق
۱۲۸	خانواده آرامی - ساختار مرد سالار
۱۲۹	وضعیت زنان
۱۳۲	زبان آرامی

فصل دهم

۱۳۷ میدان جنگ و واحدهای نظامی
۱۳۸ رده‌های نظامی
۱۳۸ اسلحه در عصر آهن II
۱۳۹ کمان
۱۳۹ شمشیر
۱۴۰ اسب‌ها و ارابه‌ها
۱۴۱ اسب‌سواران
۱۴۲ مراکز دفاعی و حصارها

فصل یازدهم

۱۴۵ اقتصاد آرامی‌ها
۱۴۶ مشاغل آرامی‌ها
۱۴۷ کشاورزی
۱۵۰ دامپروری
۱۵۳ معادن
۱۵۶ تولید و ساخت ابزارآلات فلزی
۱۵۷ روابط اقتصادی آرامی‌ها
۱۶۱ سخن آخر
۱۶۳ کتابنامه
۱۶۷ فهرست اسامی
۱۷۱ فهرست اماکن
۱۷۵ تصاویر

مقدمه

در مورد آرامی‌ها و نقش مؤثر آن‌ها در خاورمیانه به لحاظ سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و... کتاب‌های زیادی نوشته شده است. آرامی‌ها تأثیر فرهنگی فراوانی در نقاط مختلف امپراتوری آشور و سپس در سرزمین‌های بابل گذاشتند. آن‌ها حکومت‌های کوچک متعددی را در سرزمین‌های مختلف به وجود آوردند؛ اما نتوانستند آن را به امپراتوری قوی و مقتدری تبدیل کنند. مهم‌ترین مرکز تجمع آن‌ها سوریه بود و دمشق را به عنوان پایتخت خود برگزیدند. آن‌ها جنگ‌های متعددی با همسایگان‌شان بخصوص یهودیان اسرائیل داشتند. خط آرامی بر خط آشوری ارجحیت یافت و آشوری‌ها به عنوان خط دوم خود جهت ثبت اسناد خود استفاده می‌کردند. همچنان‌که پارسیان و دیگر اقوام که نقش مهم منطقه‌ای داشتند از خط آرامی استفاده کردند. با توجه به این‌که آرامی‌ها بسیاری از آداب و رسوم و فرهنگ خود را به یادگار گذاشتند. آرامی‌ها در فاصله قرون چهاردهم تا دهم ق.م. در سوریه، عناصر فرهنگی مهم قومی و زبانی را بنیان نهادند و در سراسر بین‌النهرین منتشر کردند. اگرچه امپراتوری آشور در اواخر قرن هشتم ق.م. تمام حکومت را از بین برد؛ لیکن خط آرامی به عنوان خط رسمی در خاورمیانه باقی ماند. گرچه سهم آرامی‌ها در پیشبرد تمدن اندک بود، اما از نظر لغوی و زبانی و ابداع روش‌های تجاری در دنیای آن روزگار سهم عمده‌ای داشتند چرا که با انتقال افکار، تجارب و ثروت سرزمین‌هایی که با آن‌ها در ارتباط بودند، حتی قرن‌ها بعد از رشد دین مسیحیت و اسلام، این تجارب مورد استفاده قرار گرفت. اگر بخواهیم به رویدادهای تاریخ آرامی‌ها احاطه داشته باشیم می‌بایست به سرنوشت مضطرب نقش سیاسی حکومت‌های موجود در قلب تاریخ سیاسی خاورمیانه آگاهی داشته باشیم. در این کتاب سعی شده است در روشن شدن افق‌های جدیدی در جهت شناخت هویت و قومیت آرامی تلاش شود.

بررسی‌ها و اکتشافات جدید اطلاعات خوبی از آرامی‌ها در دوران پادشاهی تیگلااد پيله‌سر اول به ما می‌دهد. در سال ۱۹۸۸ ترجمه کتیبه برنزی حزائیل، پادشاه دمشق، مکشوفه از جزیره سامس، منتشر شد که میزان قدرت آن پادشاه در اواخر قرن نهم ق.م. را به ما نشان می‌دهد. همچنین گزارش‌هایی موجود است که تسلط آرامی‌های مناطق در کنار ساحلی دریاچه طبریه را نشان می‌دهد. همچنین در سال ۱۹۹۱ کتیبه‌های بابلی متعلق به نیمه اول قرن هشتم ق.م. در محوطه‌ای در بخش فرات میانی کشف و منتشر شد. در این الواح اطلاعات مهمی در مورد ارتباطات و تمدن قدیمی اقوام آرامی آمده است. در کاوش‌های بیرن در تل وان فلسطین اشغالی (۱۹۹۳ و ۱۹۹۴)، قطعاتی از لوحه‌هایی به خط آرامی کشف شد که اطلاعات جدیدی در مورد پیروزی‌های حزائیل در شمال فلسطین را برایمان روشن می‌سازد. همچنین الواحی در بروکسل وجود دارد که اسنادی مربوط به قراردادهای تجاری قرن ۷ ق.م. است. اطلاعات منتشر شده از آن‌ها حاکی از رونق اقتصادی منطقه حزان است که بیشتر ساکنان این شهر آرامی‌ها بودند.